

МАТЕРІАЛИ

**ПЕРШОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

"НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ СВІТУ '2004"

1-15 листопада 2004 року

**Том 74
Філософія**

Дніпропетровськ
Наука і освіта
2004

Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції “Науковий потенціал світу ‘2004’”. Том 74. Філософія. - Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. - 64 с.
ISBN 966-7191-99-0

У збірнику містяться матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції “Науковий потенціал світу ‘2004’” з філософії культури, релігії та науки.
Для студентів, аспірантів та викладачів.

ISBN 966-7191-99-0

© Колектив авторів, 2004
© Наука і освіта, 2004

Тихомирова Ф.А. Интеграция и дифференциация научного знания в современной аналитической химии	52
Ханин И.Г., Борматенко Н.В. Философские, системные и семиотические аспекты интеллектуальных технологий	56
Шаповал О.Г. Організація науково-дослідницької роботи обдарованої молоді як стратегія формування інтелектуальної еліти нації	59
Шейко С.В. Теоретичні та культурологічні засади реформування вищої освіти в Україні (до постановки проблеми)	60

МАТЕРІАЛИ

І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

"НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ СВІТУ '2004"

1-15 листопада 2004 року

Том 74 Філософія

Відповідальний редактор *Біла К.О.*
Технічний редактор *Косолапов О.В.*

Здано до друку 15.11.04. Підписано до друку 30.11.04.
Формат 60x84 1/16. Спосіб друку - різнограф.
Умов.друк.арк. 5,6. Тираж 100 прим.

Надруковано на поліграфічній базі видавництва "Наука і освіта"
Свідоцтво про державну реєстрацію ДП № 64-Р
49000, м. Дніпропетровськ, вул. Столярова, 8, офіс 212
тел. (056) 370-13-13, (0562) 35-78-19, 34-29-61

творчості та наукового потенціалу. Гадамер вказує на двозначність мови науки: з одного боку вона розвиває власні мовні засоби для фіксування та комунікативного порозуміння в процесі самого дослідження [1, с.173]. З іншого боку, - вона володіє мовою, яка б хотіла досягнути суспільної свідомості й подолати легендарну незрозумілість науки.

Отже для ефективного розв'язання наболілих проблем функціонування української мови в різних галузях науки та освіти потрібен перегляд інструментального арсеналу. Нині постала необхідність формування національної термінології, узагальнення досвіду цієї молоді науки. Між тим, молода наука потребує не тільки досвіду, а й свіжого, не заангажованого погляду, згадаймо про сорокарічні блукання пустелею богообраного народу. На нашу думку виявленню наукового потенціалу сприяє організація науково-дослідницької роботи обдарованої молоді, яка вважає, що українську наукову термінологію треба переглянути на власній основі, на рівні екзистенції та інтуїції, розкриваючи сутність і сенс людського буття, бо відзнакою мови науки є саме те, що вона унеможливорює залежність від формування суспільної думки й від політики й навчав вільного формування висновків.

Література:

1. Гадамер Г. Истина и метод. - К.: Юніверс, 2000.- Т.2. - 478с.

Шейко С.В.

Полтавська державна аграрна академія

ТЕОРЕТИЧНІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (до постановки проблеми)

До важливих проблем аналізу трансформації національних та світових освітнянських проєктів безумовно відносяться питання теоретико-методологічного обґрунтування кардинальних змін у розвитку вищої школи, визначення спільної мети та засобів здійснення освітнянських реформ. Об'єктивними засадами перебудови вищої освіти ХХІ ст. виступають такі прояви соціальної реальності, як політика глобалізації, ослаблення ролі національних держав та культура постмодернізму. Найактуальнішими протиставленнями стали поняття „міжнародна інтеграція” чи „національна дезінтеграція”, „глобалізація” чи „внутрішня соціальна стабільність”. Сучасний польський соціолог освіти Марек Квек стверджує, що в добу глобалізації „університет зазнав трансформації”, причому зменшення ролі національних держав приводить до трагічних наслідків глобалізації саме в соціогуманітарній площині – це „завершення доби модерну”, „кінець історії”, „смерть інтелектуала” та „зникнення такого закладу, як Університет” [3, с.270].

Подібні кризові явища в розвитку вищої освіти мали місце в різні історичні часи: в період зародження університетської освіти в середньовіччі, в епоху західноєвропейського Просвітництва та становлення національних держав, а також на рубежі кінця ХІХ- початку ХХ ст. Вихід освіти із кризового стану відбувається об'єктивно, із врахуванням сукупності суспільних відносин, розвитку наукових

досліджень, загальної культури народу та досягнень техніки, новітніх технологій, проте важливе значення мають регулятивні принципи освітянської діяльності, ті універсальні підстави, що формують кінцеву мету та засоби отримання вищої освіти, зокрема це „ідея культури” за творцем берлінського університету В. фон Гумбольдтом і „принципи наукової раціональності” за засновником німецької філософії І. Кантом. Але регулятивні ідеї чи загальні засади вищої школи постійно змінювались протягом XIX–XX ст. під впливом наукових досягнень, процесів інтеграції та диференціації теоретичного знання, отримання наукового статусу природничого і соціально-гуманітарного знання, розвитку цивілізаційних процесів та успіхів сучасної педагогіки вищої школи.

Визначення загальних засад реформування вищої освіти в Україні є предметом аналізу творчих колективів наукових закладів Національної академії наук та Академії педагогічних наук України, вищих навчальних закладів, насамперед національних університетів. В історико-освітянському контексті знаходження філософського підґрунтя моделі формування університетської освіти виступають предметом дослідження в творчості представників німецького ідеалізму кінця XVIII – початку XIX ст. – І. Канта, І. Фіхте, Ф. Шеллінга, Г. Гегеля та В. фон Гумбольдта. Творці класичної ідеї „Університету” дотримувались загальних принципів раціоналізму, науковості та цільності філософського знання, що визначали процеси формування, творення особистості, освіченості на протязі всього XIX ст. В нових соціально-економічних умовах XX ст., у зв’язку з ростом наукових знань, індустрії, техніки та новітніх технологій, а також появою всесвітніх глобалізаційних процесів кардинально змінюється підхід щодо обґрунтування відповідних засобів та кінцевої мети реформування вищої освіти. В філософсько-освітянських есе сучасного постмодерніста Жака Дерріди переконливо доводиться необхідність раціоналістичної підстави трансформації освітянської діяльності, проте критично оцінюється застосування формально-логічного закону достатньої підстави до існування університетської освіти взагалі. Ця проблема в предметом гострих дискусій філософів, соціологів, психологів, педагогів, зокрема знаходить місце в творчості видатних мислителів XX ст. – Хосе Ортеги-і-Гассета, Карла Ясперса, Ганса-Георга Гадамера, Юргена Габермаса, Марека Квєка.

Головним принципом освітянської діяльності залишається знаходження конструктивної відповіді на запитання: „Чи можливо втримати пам’ять і не втратити можливості?” [1, с.285]. Тобто яким чином попередня національна традиція української освіти пов’язується із сучасними проблемами входження в міжнародний освітянський простір. Неминучість реформування університетської освіти, на думку іспанського філософа Хосе Ортеги-і-Гассета, полягає через одну з двох причин: або через „поодинокі, нечасті випадки хибного застосування добрих правил, або через те, що зловживання трапляються так часто чи й постійно, стають такі звичайні або й схвало вальні, що вже навіть не можуть називатися зловживаннями. В першому випадку їх автоматично треба виправляти, у другому ж виправляти їх буде марно... це вже не аномалії, а неминучий наслідок спотворених правил. Саме проти цих останніх і варто спрямовувати реформи... але жодна інституція

не може витворити добрих правил, поки вона твердо не визначить своєї місії, своєї ідеї... в основі університетської реформи має лежати її повне узгодження з місією Університету" [5, с.68].

Завдання класичного університету зводили не тільки до передавання безцінних скарбів знання, до нескінченного процесу пошуку істини і пізнання світу та сенсу людського буття, а також до формування людської особистості як духовної істоти. Однією із важливих складових місії вищої освіти завжди вважали завдання зберігати культурну спадщину, водночас збагачуючи її та неперервно передаючи традиції від одного покоління до іншого. Для університету втратити зв'язок з попередньою духовною культурою – це втратити частку свого минулого, своєї універсальної ідентичності. Становлення регулятивної основи, ідеї університету відбувається в напрямку від романтизму, раціоналізму до прагматизму. Визначальні принципи університетського життя полягають в органічній єдності процесу викладання та дослідження та незалежності від різних форм зовнішнього тиску, тому на першому місці має бути творча свобода викладання та наукового пошуку, громадянські чесноти, демократизм, толерування інакшості мислення.

Університет покликаний формувати національну ідентичність, нести відповідальність перед суспільством. Якщо поставити запитання: чи виконують сумлінно таку націєтворчу місію університету в Україні? То відповідь скоріше буде – ні. Навіть незважаючи, що чимало університетів в Україні мають величну назву національний. Як зауважує з цього приводу Ортега-і-Гассет: „Міць будь-якої нації твориться сукупно. Якщо народ є політично жалюгідним, дарма чогось очікувати і від його хай навіть найперфектнішої школи” [5, с.70]. Основними засадами реформування вищої освіти в Україні мають бути теоретично-раціональні та світоглядно-культурологічні принципи, що часово змінюються, набувають суттєвої змістовності, виокремлюють особливості національної вищої школи, але й сприяють входженню української освіти в міжнародний освітнянський простір, враховуючи при цьому єдність та особливості розвитку історичних європейських освітнянських традицій.

Література:

1. Дерріда Ж. Закон достатньої підстави: Університет очима його послідовників // Ідея Університету: Антологія / Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; Відп. ред. М. Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002 – С.235-265.
2. Закон України „Про освіту”. – К.: Генеза, 1996. – 36 с.
3. Квек М. Національна держава, глобалізація та університет як модерний заклад // Ідея Університету: Антологія / Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З.Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002 – С.267-291.
4. Кремень В.Г., Табачник Д.В., Ткаченко В.М. Україна: альтернативи поступу (критика історичного досвіду). – К.: ARC-UKRAIN, 1996. – 793 с.
5. Ортега-і-Гассет Х. Місія Університету // Ідея Університету: Антологія / Упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М. Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002 – С.67-107.